

Saksdokumenter:

KM 07.0/22 Kirken som økonomisk aktør og ansvarlig forvalter

KM 07.1/22 Kirken som økonomisk aktør

Kirken som økonomisk aktør og ansvarlig forvalter

Første innstilling fra komité F

Sammendrag av saksorienteringen

Som økonomisk aktør spiller Den norske kirke og dens medlemmer en viktig rolle i arbeidet for bærekraftsmålene og menneskerettigheter, lokalt og nasjonalt. Denne saken belyser dette gjennom innledningsvis å redegjøre for det teologiske utgangspunktet og rammeverket. Videre tar saken opp sentrale verdier som menneskeverd, rettferdighet og vern om skaperverket i relasjon til kirkens praksis. Saken utforsker så hvordan kirken som økonomisk aktør og forvalter aktivt kan arbeide for en mer rettferdig verden. Saken har sitt primære fokus på kirkens rolle som økonomisk aktør når det gjelder to forhold: kjøp av varer og tjenester, og forvaltning av kapital. I tillegg står rollen kirken har som verdibærer, og mulighet for påvirkning gjennom samarbeidsrelasjoner og myndighetsdialog, sentralt i saken.

Komiteens merknader

1. Komiteen legger saksdokumentet til grunn for forslaget til vedtak. Komiteen takker for grundige og inspirerende saksdokumenter som gir en god teologisk forankring, og bidrar til økt kunnskap og forståelse for denne viktige tematikken. Komiteen har merket seg at saken har vært grundig forberedt i Kirkerådet og Mellomkirkelig råd.

Saken reiser til dels utfordrende problemstillinger, samtidig som den peker på mulighetsrommet Den norske kirke har som økonomisk aktør og forvalter, hvordan kirken aktivt kan arbeide for en mer rettferdig verden gjennom kjøp av varer og tjenester, forvaltning av kapital, og gjennom påvirkningsarbeid.

Arbeidet må være kunnskapsbasert og godt forankret, og må evne å være langsiktig i sin natur, samtidig som det må omfatte faktiske endringer her og nå. Dette fordrer en grundig bevisstgjøringsprosess på alle nivå av kirken, og dette bidrar denne saken til.

2. Komiteen vil peke på utfordringene knyttet til å operasjonalisere kirkens mål og verdier gjennom kapitalforvaltningens komplekse internasjonale taksonomier og selskapsstrukturer. Et annet type utfordringsbilde er knyttet til innkjøp av varer og tjenester, hvor leverandørkjeder kan være uoversiktlige, «grønnvaskede» og skjulte. Saken illustrerer også utfordringer knyttet til det å balansere og vekte gode hensyn som noen ganger kan være motstridende. Et eksempel på dette vil kunne være urfolks rettigheter til bruksområder opp mot viktigheten av en grønn omstilling.

Komiteen bemerker at enkeltdisponeringer som medfører uakseptabelt høy risiko ikke skal foretas. Samtidig oppfordrer den Kirkemøtet til å ta større eierskap til

Kirkens budsjettprosesser. Kirkemøtet kan legitimere helhetskirkelige enkeltinvesteringer som både kan bidra til å tydeliggjøre kirkens rolle som en ansvarlig og bevisst økonomisk aktør, og som kan gi den etisk forsvarlig avkastning. Dette kan være økonomiske investeringer i prosjekter som vanskelig lar seg realisere innenfor tradisjonelle kapitalistiske rammer, og opprettelse av selvfinansierende, selvstendige virksomheter som rustet menighetene til å ta bærekraftige valg.

3. Sakens kompleksitet og rekkevidde illustrerer også nødvendigheten for en avgrensning når det gjelder hvor spesifikke sakens vedtakspunkter kan være. Komiteen ønsker å utvise en viss varsomhet når det kommer til det å spisse eller konkretisere tematikk eller vedtakspunkter, da dette kan føre til at andre tema eller saker som ikke var ment til det, faller utenfor. Konkrete løsninger på aktuelle problemstillinger i dag, kan vise seg i morgen å være utfordringer for arbeidsfelt og tematikk som stadig er i utvikling. Et eksempel er implementeringen av Åpenhetsloven som trådte i kraft 1. juli i år, et annet er knyttet til utviklingen av datateknologien fondsforvaltere bruker til å «screeene» fond, som setter begrensninger for hvor spisset seleksjonskriteriene kan være.

Andre temaer er allerede behandlet av kirken nylig. Ett eksempel på dette er Den norske kirkes engasjement for rettferdighet på okkuperte områder, som blant annet kommer til uttrykk i «Strategi for Mellomkirkelig råds engasjement for rettferdig fred i Palestina og Israel 2021–2023», vedtatt 28.04.21.

Problemstillingene saken kommer i berøring med, viser følgelig behovet for at en del tematikk må løses lokalt og/eller nasjonalt, og gjennom handlingsplanen til saken som Kirkerådet skal utarbeide og vedta i etterkant av Kirkemøtet.

Komiteen vil her også peke på at saken illustrerer spenningen mellom kirkens sentrale, regionale og lokale enheter, og Kirkemøtets adgang til å instruere rettssubjektene i trossamfunnet, som har begrensninger. Dette fremgår også av saksdokumentet. Det er videre sannsynlig at resultatet av den kirkelige organiseringen også vil kunne påvirke dette. Grensedragningene knyttet til dette må følgelig gås nærmere opp i tiden etter Kirkemøtet.

4. Komiteen ser også at spenningen mellom de ulike nivåene i kirken fordrer en viss tålmodighet og vilje til å gå skritt for skritt. En styrket kompetanse sentralt på blant annet risiko knyttet til bærekraftsmål og menneskerettighetene i innkjøp er helt grunnleggende, og komiteen synes ideen om en sentral innkjøpsenhet som nevnes i saksdokumentene, bør følges opp av Kirkerådet. Komiteen vil understreke at denne ideen per i dag ikke er utredet godt nok. Det må gjøres en mer omfattende vurdering før man konkluderer konkret hvordan dette skal løses.
5. Komiteen vurderer arbeidstakeres rettigheter som sentralt for sakens anliggende. Komiteen legger til grunn at arbeidstakerrettigheter omfattes av begrepet «anstendig arbeid», jf. saksdokumentet. Anstendig arbeid er et begrep som International Labour Organization (ILO) har brukt i mange år, og som nå også er blitt en del av FNs bærekraftsmål, nærmere bestemt bærekraftsmål nr. 8 (se f.eks. delmål 8.8 som spesifikt handler om å styrke arbeidstakerrettigheter, og delmål 8.7 som handler om å avskaffe tvangsarbeid og bekjempe menneskehandel og moderne slaveri).

6. Vedtak knytter seg til kirken som økonomisk aktør i rollene som innkjøper og kapitalforvalter i møte med risikoutsatte sektorer. Kirken som økonomisk aktør påvirker samfunnet. Det er viktig at det stilles strenge krav til etisk bevissthet, for eksempel ved investeringer i virksomheter som skader mennesker eller natur. Komiteen har ikke tatt stilling til i hvilken grad kapitalforvaltningen skal være aktiv. Komiteen mener dette er underordnet så lenge de etiske krav er sikret.
7. Komiteen vil peke på nærheten denne saken har med fjorårets klimasak, «Mer himmel på en truet jord». Komiteen vil særlig trekke fram, også ved behandlingen av denne saken, viktigheten av at et forvalteransvar krever visdom, ydmykhet og kunnskap, samt en dyp forståelse av kretsløpene menneskene er en del av. Her vil vi spesielt trekke fram det fjorårets sak pekte på hva gjaldt naturens og skaperverkets egenverdi:

«Gud skapte mennesket som del av en helhet, hele skaperverkets fellesskap. Bibelens skapelsesfortellinger gir en grunnleggende verdi til dette fellesskapet. Alt levende er vevet sammen. Alt har verdi i seg selv.»¹

Forslag til vedtak

- 1 I møte med et økende gap mellom fattige og rike kalles kirken til kamp for livet, for
2 rettferdighet, og til oppgjør med undertrykkelse og ødeleggelse. Kirkemøtet vil at:
3
- 4 1. Den norske kirke skal fremme menneskerettighetene og bærekraftsmålene
5 gjennom sine innkjøp ved å:
- 6 a) Prioritere menneskerettigheter og bærekraftig utvikling i verdikjeden i
7 innkjøp i alle ledd.
- 8 b) Styrke kompetansen på risiko knyttet til bærekraft og
9 menneskerettigheter i innkjøp.
- 10 c) Etablere innkjøpsreglement, rutiner og kapasitet som selvstendig
11 økonomisk aktør.
- 12 d) Foreta risikobasert kontroll med særlig utsatte sektorer.
13
- 14 2. Den norske kirke skal fremme menneskerettighetene og bærekraftsmålene i sin
15 kapitalforvaltning ved å:
- 16 a) Forvalte kapital ansvarlig gjennom langsiktig, etisk bevisst
17 kapitalforvaltning som bidrar til bærekraftig utvikling og ivaretar
18 menneskerettigheter.
- 19 b) Investere i ansvarlige² selskap som anvender høye
20 menneskerettighetsstandarder.
- 21 c) Bekjempe urettferdighet gjennom å vektlegge rettferdig skattlegging i
22 kapitalforvaltningen.
23

¹ KM 15/21 Mer himmel på en truet jord - Den norske kirkes arbeid med klima, miljø og bærekraft

² Innenfor investeringer er det en akse fra «ansvarlig» til «bærekraftig» til «impact». «Ansvarlig» er det grunnleggende, «bærekraftig» innebærer høyere ambisjoner og «impact» er det mest ambisiøse hvor man investerer for gode formål. Den norske kirkes investeringsportefølje har beveget seg fra å være overveiende i «ansvarlig»-kategorien til en jevnere fordeling mellom «ansvarlig» og «bærekraftig».

- 24 3. Den norske kirke skal fremme global økonomisk, økologisk og sosial
25 rettferdighet gjennom nettverks- og påvirkningsarbeid ved å:
26 a) Utruste kirkens menigheter og medlemmer til å ta gode, etisk baserte
27 valg i forbruk og innkjøp, og til å være endringsagenter for rettferdighet
28 lokalt, nasjonalt og internasjonalt.
29 b) Søke samarbeid for høye menneskeretts- og miljøstandarder i innkjøp og
30 kapitalforvaltning.
31 c) Fremme menneskerettigheter, anstendig arbeid, miljøhensyn og
32 bærekraftig utvikling gjennom nettverks- og påvirkningsarbeid i Norge
33 og internasjonalt.
- 34
35
36
37
38
39

komitéleder

saksordfører